

GLOBALNI I REGIONALNI POREDAK

IZAZOVI I ŠANSE ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Evropske integracije i ekonomski razvoj

Adnan Ćerimagić
Decembar 2021.

U BiH postoje razlozi i prostor za razvoj i modernizaciju autocesta i željezničkog saobraćaja, te značajno povećanje broja putnika željeznicom. Za to će, naravno, biti potrebna vizija, projekti i investicije.

Transportna zajednica, zajedno sa finansijskom podrškom EU, u razvoju te vizije, izradi projekata i njihovoj provedbi može poslužiti kao važan i konkretan instrument podrške.

GLOBALNI I REGIONALNI POREDAK

IZAZOVI I ŠANSE ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Evropske integracije i ekonomski razvoj

Adnan Ćerimagić
Decembar 2021.

U partnerstvu sa:

Sadržaj

1.	UVOD.....	2
2.	TRANSPORTNA ZAJEDNICA KAO ČLANSTVO U EU.....	3
3.	NAREDNA STANICA TUZLANSKI KANTON	5
4.	ZAKLJUČCI SA PREPORUKAMA	7

1.

UVOD

Tokom posljednjih deset godina u Bosni i Hercegovini (BiH) broj poginulih u saobraćajnim nesrećama smanjen je za trećinu.¹ Rezultat je to kombinacije izmjena zakona o saobraćaju, uvođenja standarda Europske unije (EU) te investicija u razvoj i modernizaciju putne infrastrukture i putne signalizacije, ali i porasta svijesti o važnosti vlastite odgovornosti učesnika u saobraćaju. Time je u BiH tokom deset godina spašeno preko pet stotina života.

Međutim, broj stradalih na bosanskohercegovačkim cestama još uvijek je veliki. Usprkos ostvarenom napretku, u saobraćajnim nesrećama tokom protekle decenije lakše je povrijeđeno 83.000 osoba, a teže povrijeđeno još 16.500 osoba. Izgubljeno je više od tri hiljade života, što je približno broju stanovnika općine Han Pijesak.² Broj poginulih je veliki i u odnosu na EU. Tokom 2018. bh. ceste uzele su osam života na 100.000 stanovnika, slovenačke duplo manje.

EU je sigurnost svojih cesta unaprijedila kroz zajedničku politiku pod nazivom "vizija nula poginulih".³ Uz pomoć nje unaprijeđeni su i harmonizovani zakonski okviri i kontinuirano uvođeni novi i kvalitetniji standardi. Dodatno, EU je investirala u razvoj i modernizaciju infrastrukture. Time je zabilježila kontinuirani pad broja poginulih. Od 2000. do 2020. u 27 zemalja članica EU, na godišnjem nivou, broj poginulih pao je za oko sedamdeset posto. Time se samo tokom 2020. spasilo oko 38.000 života, ili grad veličine Šibenika. Iako su razlike između članica EU značajne, u prosjeku EU ima najsigurnije ceste na svijetu.

Da bi se BiH u narednih deset godina približila EU prosjeku i spasila još veći broj života, usklađivanje zakona i standarda sa onim u EU morat će se nastaviti, ali i ubrzati. Dodatno, bit će potrebne i investicije u izgradnju i modernizaciju infrastrukture, te nastavak rada na unapređenju odgovornosti učesnika u saobraćaju.

Pored investicija u razvoj mreže autoputeva, koji su se pokazali i do šest puta sigurnijim od ostalih vrsta cesta, važan segment bi trebao biti i razvoj željezničkog saobraćaja. Većina saobraćajnih nesreća sa smrtnim ishodom događa se u osobnim vozilima, pa povećanje udjela putnika koji koriste željeznicu doprinosi boljoj sigurnosti. Ovo bi pomoglo i zaštiti okoliša, odnosno značilo bi kvalitetniji zrak, što bi poboljšalo zdravlje stanovnika i spasilo dodatne živote.

Iako manja u odnosu na BiH, Slovenija ima četiri puta više kilometara autocesta i oko 200 kilometara dužu (i moderniju) mrežu željezničkih pruga. Tokom 2018. u Sloveniji je od 100 putnika cestovnim i željezničkim prometom čak 30 prevezeno željeznicom. U BiH su tek tri od 100 putnika prevezena željeznicom.⁴ Razlog tome je što u većem dijelu BiH, stanovnici i nemaju izbor da putuju željeznicama.

Zbog svega navedenog, u BiH postoje razlozi i prostor za razvoj i modernizaciju autocesta i željezničkog saobraćaja, i značajno povećanje broja putnika željeznicom.⁵ Za to će, naravno, biti potrebna vizija, projekti i investicije.

Jedan od instrumenata koji stoji na raspolaganju institucijama u BiH koje bi željele da na tome rade, od usklađivanja bh. zakona i standarda sa onim u EU do investicija u izgradnju i modernizaciju cestovne i željezničke infrastrukture, jeste Transportna zajednica između EU i šest zemalja zapadnog Balkana, osnovana 2017. godine.

Ova analiza podijeljena je u četiri poglavlja. Uz ovaj *uvodni dio*, u drugom poglavlju detaljnije će se obraditi već spomenuta *Transportna zajednica*. U trećem poglavlju detaljnije će se razmotriti *situacija u Tuzlanskom kantonu* i mogući načini na koje članstvo u Transportnoj zajednici može biti iskorišteno da se poboljša kvaliteta života i stvore uvjeti za bolju povezanost, sigurnost i brži ekonomski razvoj BiH. Četvrto poglavlje će, uz *set zaključaka*, ponuditi i *konkretne preporuke* za sve u BiH kojima Transportna zajednica može biti od interesa.

¹ Bihamk, "Informacija o saobraćajnim nezgodama, njihovim uzrocima i posljedicama u BiH u 2020. godini", mart 2021. https://bihamk.ba/assets/upload/Informacija_o_saobra%C4%87ajnim_nezgo.pdf

² Bihamk, "Informacija o saobraćajnim nezgodama, njihovim uzrocima i posljedicama u BiH u 2020. godini", mart 2021. https://bihamk.ba/assets/upload/Informacija_o_saobra%C4%87ajnim_nezgo.pdf

³ Europska komisija, "What do we do", 2021. https://ec.europa.eu/transport/road_safety/what-we-do_en

⁴ Statistički ured Republike Slovenije, "In 2018, 23% more passengers travelled through Slovenian ports than in 2017", 29. oktobar 2019. <https://www.stat.si/StatWeb/en/news/Index/8457>

⁵ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, "Saobraćaj 2019.", april 2020. http://www.bhas.ba/data/Publikacije/Bilteni/2020/TRA_00_2019_TB_00_BS.pdf

2.

TRANSPORTNA ZAJEDNICA KAO ČLANSTVO U EU

Cestovni i željeznički transport u EU harmoniziran je i zasnovan na zajedničkim pravilima.⁶ Prema Europskoj komisiji, "transportni sektor je fundamentalni sektor za ekonomiju EU".⁷ Usluge transporta u EU dio su mreže oko 1,2 miliona privatnih i javnih kompanija, koje zapošljavaju 11 miliona ljudi. Tokom 2017. transportni sektor upriličio je oko 650 milijardi eura. Zajednička pravila za transport u EU omogućila su i da bude najsigurniji na svijetu. Mogućnost usklađivanja, članstva i pristupa jednom takvom tržištu stoga predstavlja veliku priliku za svaku zemlju i privredu, uključujući i BiH.

Razgovori o osnivanju Transportne zajednice između EU i zemalja zapadnog Balkana vođeni su duži niz godina. Međutim, realizirani su tek 2017. kada su Europska komisija i vlade zemalja zapadnog Balkana potpisale osnivački ugovor.⁸

Iako inicijalno dizajnirana po ugledu na Energetsku zajednicu, osnovanu 2005. sa sjedištem u Beču, Transportna zajednica je sa sobom donijela mnogobrojne novine. Tako je, naprimjer, članstvo u Transportnoj zajednici otvoreno samo za šest zemalja zapadnog Balkana dok su u Energetskoj zajednici i neke zemlje istočne Europe, kao što su Ukrajina, Moldavija i Gruzija.

Transportna zajednica pokriva područje cestovnog, željezničkog, unutrašnjeg vodnog i pomorskog saobraćaja, dok zračni saobraćaj nije uključen. Cilj zajednice je da se pravila, principi i politike za transportno tržište u EU, kroz pravno obavezujući okvir, prošire na zemlje zapadnog Balkana.

Za potrebe dostizanja ovih ciljeva, Ugovor je predvidio osnivanje Sekretarijata Transportne zajednice, čije je sjedište u Beogradu. Odredio je i politička tijela – Ministarsko vijeće i Regionalni upravljački odbor – kao i tehnička tijela i Socijalni forum, koji će omogućiti praćenje razvoja

i dostizanje ciljeva zajednice. U ovim tijelima, u ime EU učestvuje Europska komisija, a zemlje članice EU mogu prisustvovati kao promatračice.

Ugovor je također utvrdio detaljnu listu EU zakonodavstva i standarda sa kojim se zemlje zapadnog Balkana trebaju uskladiti, ali i detaljne procedure po kojim će zemlje zapadnog Balkana usvajati nove zakone i standarde koje će EU usvajati u budućnosti. Ugovor daje pravo Europskom sudu pravde da donosi pravno obavezujuće odluke za zemlje zapadnog Balkana, čime se ujedno otvara i put do ovog suda. To je važna novina u ukupnom odnosu EU i regiona.

Ugovor predviđa da u trenutku kada neka od država zapadnog Balkana u potpunosti harmonizira svoje zakonodavstvo sa onim u EU, na preporuku Europske komisije i uz odluku zemalja članica EU, onda i postane ravnopravna učesnica transportnog tržišta EU, i svoje transportno tržište otvori za EU.

Budžet Transportne zajednice financira se sa 80 posto od strane EU, a ostatak od vlada zemalja zapadnog Balkana. Doprinos BiH je u iznosu od 3,55 posto.

Za zemlje zapadnog Balkana, uključujući i BiH, njene institucije, zakonodavstvo i javne politike, Transportna zajednica tako predstavlja veliku šansu, ali i izazov.

Izazovi za BiH pokazali su se na samom početku. Europska komisija je u julu 2013. potpisala Ugovor o Transportnoj zajednici sa svim vladama zapadnog Balkana osim BiH. Razlog tome je bilo protivljenje Vlade bh. entiteta Republika Srpska. Vlada je insistirala da u tijelima zajednice država BiH ne bude predstavljena (isključivo) putem Vijeća ministara BiH. Europska komisija smatrala je da to ne bi bilo u skladu sa dogovorenim procedurama Transportne zajednice, ali i da bi procese odlučivanja učinilo komplikovanim i dužim. Zbog toga je i finansijsku podršku za infrastrukturne projekte u BiH uslovlila potpisivanjem Ugovora onako kako je to urađeno sa svim ostalim vladama zapadnog Balkana.⁹ Nakon što su se odvagale prednosti i mane, saglasnost je

⁶ Europska komisija, "Transport in the European Union Current Trends and Issues", mart 2019. <https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/2019-transport-in-the-eu-current-trends-and-issues.pdf>

⁷ Europska komisija, "Transport in the European Union Current Trends and Issues", mart 2019. <https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/2019-transport-in-the-eu-current-trends-and-issues.pdf>

⁸ Transportna zajednica, "Treaty establishing the Transport Community", 27. oktobar 2017. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22017A1027\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22017A1027(01)&from=EN)

⁹ Dnevno.ba, "Potpisan sporazum o Transportnoj zajednici Zapadnog Balkana, ali bez BiH koja tako ostaje bez pola milijarde eura", 13. jul 2017. <https://www.dnevno.ba/vijesti/potpisan-sporazum-o-transportnoj-zajednici-zapadnog-balkana-ali-bez-bih-koja-tako-ostaje-bez-pola-milijarde-eura-96871/>

dana, pa je Vijeće ministara BiH Ugovor naknadno potpisalo u Sarajevu, 18. septembra 2021.¹⁰ Pokazalo se još jednom da, kada EU ima konkretnu ponudu za BiH i tretira je kao svaku drugu državu u regionu, različiti nivoi vlasti u BiH nađu način da ispune tražene uslove.

Do sada najvažnije dostignuće Sekretarijata Transportne zajednice jeste učešće u inicijativi koja je omogućila slobodni transport roba u vrijeme kada su se, zbog širenja pandemije, vlade u regionu i Europi odlučivale na potpuno zatvaranje granica. Zajedno sa drugim regionalnim organizacijama, Vijećem za regionalnu saradnju (RCC) i Sekretarijatom Srednjoeuropskog ugovora za slobodnu trgovinu (CEFTA), u kratkom roku stvoreni su potrebni uslovi za otvaranje tzv. zelenih koridora i neometanu trgovinu među zemljama regiona.¹¹ Upravo je taj primjer saradnje tri regionalne organizacije, značajan za tokom pandemije teško pogođene ekonomije regiona, u Zaključcima sastanka Berlinskog procesa u Sofiji, prepoznat kao primjer "inkluzivne regionalne saradnje u svom najboljem izdanju".¹²

Među ostalim dosadašnjim dostignućima Sekretarijata Transportne zajednice je i priprema četiri inicijalna akcionih plana za ostvarivanje ciljeva zajednice. Vlade zemalja zapadnog Balkana u oktobru 2020. pozdravile su sva četiri akcionih plana i njihova provedba se nalazi na samom početku.

Prvi akcioni plan, za ceste, "ima za cilj doprinijeti razvoju klimatski otpornoj, inteligentnoj i efikasnoj TEN-T mreži puteva na zapadnom Balkanu koja uključuje zelene i pametne elemente u putne investicije. Naš konačni cilj je stimulirati inovativne i sa niskom emisijom puteve pogodne za operacije cestovnog transporta u digitalnom dobu."¹³

Drugi akcioni plan je za olakšavanje transporta kojim dodatno treba "ojačati regionalnu saradnju. Izgradnja zajedničkog 'sve na jednom mjestu' sistema na graničnim prelazima između zemalja regiona i sa EU, zajedno sa boljom interakcijom različitih načina transporta, omogućit će brže, efikasnije i jeftinije logističke lance."

Treći akcioni plan za željeznice pruža "osnovu za dublju integraciju sa željezničkim tržištem EU. Željeznički sistem koji je siguran, inkluzivan, pouzdan, ekološki i socijalno održiv i međusobno povezan unutar regije i sa EU glavni je cilj Transportne zajednice."

I četvrti akcioni plan je za sigurnost na cestama i "promovira upravljanje sigurnošću, sigurniju infrastrukturu i zaštitu učesnika u prometu. Mjerama i aktivnostima nastoji se podržati cilj 'nula smrtnih slučajeva' i ohrabriti primjeri najbolje prakse u regiji. Cilj Transportne zajednice je osigurati da transportni sistemi, bez obzira na to kako su konfigurirani, budu sigurni, održivi i pravični."

Europska komisija je za period od 2021. do 2027. pripremila Ekonomski i investicijski plan za zapadni Balkan u visini od 9 milijardi eura.¹⁴ Očekivanje je da će ovaj novac privući druge investicije u ukupnom iznosu do 20 milijardi eura. Značajan dio ovog novca bit će utrošen na infrastrukturne projekte i usuglašen je sa dijelom mjera iz akcionih planova Transportne zajednice.

Navedenim je Transportna zajednica postala jedan od značajnijih instrumenata koji stoji na raspolaganju institucijama u BiH i može pomoći pri usklađivanju bh. zakona i standarda sa onim u EU. Sekretarijat Transportne zajednice planira kontinuirano pružati stručnu i tehničku pomoć institucijama pri preuzimanju vrlo kompleksnih i zahtjevnih standarda i zakona EU. Dodatno, na raspolaganju će imati i već spomenute EU fondove za izgradnju i modernizaciju cestovne i željezničke infrastrukture. Koliko će BiH i druge zemlje u regionu sve ovo iskoristiti, naravno, zavisi od vizije u BiH i regionu, te spremnosti da se radi na izradi konkretnih projekata.

¹⁰ Klix, "BiH danas zvanično pristupa Transportnoj zajednici, Zvizdić u Briselu potpisuje ugovor", 18. septembar 2017. <https://www.klix.ba/vijesti/bih/bih-danas-zvanicno-pristupa-transportnoj-zajednici-zvizdic-u-briselu-potpisuje-ugovor/170918019>

¹¹ European Western Balkans, "Trgovina u doba pandemije: Kako su 'Zeleni koridori' čuvali privrede Zapadnog Balkana", 10. septembar 2020. <https://europeanwesternbalkans.rs/trgovina-u-doba-pandemije-kako-su-zeleni-koridori-cuvali-privrede-zapadnog-balkana/>

¹² Samit Berlinskog procesa u Sofiji, "Chair's Conclusions", 10. November 2020. https://www.transport-community.org/wp-content/uploads/2021/02/Chairs-Conclusions_Sofia-2020.pdf

¹³ Transportna zajednica, "Actions Plans endorsed by Transport Ministers of the Western Balkans", oktobar 2020. <https://www.transport-community.org/action-plans/>

¹⁴ Europska komisija, "Economic and Investment Plan for the Western Balkans", oktobar 2020. <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/default/files/factsheet-economic-and-investment-plan-2020.pdf>

3.

NAREDNA STANICA TUZLANSKI KANTON

U prethodnih deset godina na cestama Tuzlanskog kantona registrirano je oko 32.000 saobraćajnih nesreća, u kojima je blizu 16.000 osoba lakše i 2000 teže povrijeđeno. U istom periodu 361 osoba izgubila je život.¹⁵ Usporedbe radi, naprimjer, na području Kantona Sarajevo zabilježeno je tri puta više saobraćajnih nesreća. Međutim, bilo je čak 40 posto manje osoba sa lakšim i 20 posto manje osoba sa težim povredama. Također, u Kantonu Sarajevo život je na cestama izgubilo duplo manje osoba.

Ovu razliku u sigurnosti saobraćaja, u brojem stanovnika približno jednakim kantonima, stručnjaci objašnjavaju na različite načine. Ukupni broj saobraćajnih nesreća u Kantonu Sarajevo je tri puta veći jer na cestama vozi i veći broj motornih vozila. Naime, na području Sarajeva registrovano je 21 posto više motornih vozila nego u Tuzlanskom kantonu.¹⁶ U Sarajevu je, zatim, gustoća naseljenosti duplo veća nego u Tuzlanskom kantonu. To doprinosi ne samo većem broju nesreća, već – zbog manje mogućnosti za neprimjerenu brzinu – i manjem broju nesreća sa povredama i smrću. Dodatno, stariji automobili povezani su sa težim posljedicama nesreća. Dok su na području Sarajeva četiri od deset registrovanih motornih vozila starija od 15 godina, u Tuzlanskom kantonu je čak šest od deset vozila starije od 15 godina.

Kao još jedan razlog zašto Kanton Sarajevo ima manji broj povrijeđenih i poginulih, stručnjaci navode to da je cestovna infrastruktura na području Tuzlanskog kantona slabije razvijena.

Na području Tuzlanskog kantona ne postoji nijedan kilometar autoceste i brze ceste. Time se promet na području kantona odvija na 230 kilometara magistralnih cesta, 320 kilometara regionalnih cesta i 1450 kilometara lokalnih i drugih cesta.

U izvještaju iz 2019. Vlada Tuzlanskog kantona navela je kako "mnoge od regionalnih cesta ne zadovoljavaju kriterije propisane za regionalne ceste u pogledu širine kolovoza,

tipa kolovozne konstrukcije, u pogledu voznodinamičnih karakteristika, saobraćajne signalizacije, objekata i dr. Trenutno stanje regionalnih cesta na Tuzlanskom kantonu nije na zadovoljavajućem nivou, na većini dionica potrebna je sveobuhvatna rekonstrukcija, na nekim dionicama potrebna je sanacija i slično."¹⁷ Sve to, naravno, čini ceste u ovom kantonu nesigurnijim.

Vlada Federacije BiH je u aprilu 2021. najavila za narednu godinu početak izgradnje autoceste Tuzla – Brčko – Orašje, ali i modernizaciju magistralnog puta koji povezuje Tuzlu sa Sarajevom.¹⁸ Mjesec ranije, u martu 2021. Predsjedništvo BiH i predsjednik Republike Turske potpisali su Sporazum o izgradnji autoputa Sarajevo – Beograd.¹⁹ Dio trase autoputa trebao bi ići i preko Tuzlanskog kantona. Da li će, kada i koliko brzo izgradnja autoceste i modernizacija magistralnih i regionalnih puteva biti otpočeta i završena, zavisi i od brzine i posvećenosti izradi projekata i dostupnosti novca.

Za razliku od čestih i javnih razgovora i planova za izgradnju autocesta i modernizaciju puteva, trenutno se zaboravlja činjenica da na području Tuzlanskog kantona postoji mreža željezničkih pruga u dužini od 187 kilometara.²⁰ Prvi putnički voz u Tuzlu stigao je još 1886. i danas su željezničkim pružnim pravcima, Zvornik – Tuzla – Doboj i Brčko – Srebrenik – Tuzla – Živinice – Banovići, povezane između sebe skoro sve općine u Tuzlanskom kantonu, a onda i sa svim većim gradovima u BiH i glavnim gradovima u dvije susjedne zemlje, od kojih je jedna, Republika Hrvatska, i članica EU.

¹⁵ Bihamk, "Informacija o saobraćajnim nezgodama, njihovim uzrocima i posljedicama u BiH u 2020. godini", mart 2021. https://bihamk.ba/assets/upload/Informacija_o_saobra%C4%87ajnim_nezgo.pdf

¹⁶ Federalni zavod za statistiku, "Kantoni u brojkama", 2021. <http://fzs.ba/index.php/2016/09/29/kantoni-u-brojkama/>

¹⁷ Vlada Tuzlanskog Kantona, "Izvještaj o implementaciji Strategije razvoja Tuzlanskog kantona 2016.-2020. godina za 2019. godinu", septembar 2020. http://www.vladatk.kim.ba/Ministarstva/MP/2020/SR/Strategija_razvoja_2019.pdf

¹⁸ Klix, "Tuzlanski kanton nema ni centimetar brze ceste ili autoputa, a najviše izdvaja za njihovu izgradnju", 10. aprila 2021. <https://www.klix.ba/biznis/tuzlanski-kanton-nema-ni-centimetar-brze-ceste-ili-autoputa-a-najvise-izdvaja-za-njihovu-izgradnju/210410036>

¹⁹ Radio Slobodna Evropa, "Predsjedništvo BiH potpisalo u Ankari Sporazum o autoputu Sarajevo-Beograd", 16. mart 2021. <https://www.slobodnaevropa.org/a/31154113.html>

²⁰ Vlada Tuzlanskog kantona, "Izvještaj o implementaciji Strategije razvoja Tuzlanskog kantona 2016.-2020. godina za 2019. godinu", septembar 2020. http://www.vladatk.kim.ba/Ministarstva/MP/2020/SR/Strategija_razvoja_2019.pdf

Međutim, osim za prijevoz robe, od decembra 2019. na području Tuzlanskog kantona promet putnika željeznicom se ne odvija. Prvo je u decembru 2012. ukinut putnički voz na liniji Tuzla – Srebrenik – Brčko.²¹ A onda je u decembru 2019. godine ukinut i putnički voz na liniji Tuzla – Doboš.²² Time je nakon 133 godine zaustavljen prijevoz putnika željeznicom, a skoro dvije godine kasnije ozbiljnijih planova o njegovom ponovnom uspostavljanju nema.

Razlozi za ukidanje ovih linija je više, od nedostatnog broja putnika do zastarjelosti dijela pruge. Međutim, u srži svih ovih razloga je izostanak jasne vizije, plana i investiranja u korištenje željeznice za prijevoz putnika. Kako je u januaru 2020. neformalna grupa građana, Prijatelji željeznice Tuzla, napisala:

“I uz postojeće uslove i stanje pruga, putnički voz relaciji Lukavac-Tuzla pređe za oko 20 minuta. Uz minimalan trud i postavljanje odgovarajućeg reda vožnje putnički voz na ovoj relaciji bi privukao stotinu novih putnika, koji bi vozom putovali udobnije, sigurnije, jeftinije, a sve to za životnu sredinu ekološki prihvatljivije. Uz nešto značajnija ulaganja u sanaciju i elektrifikaciju ove pruge, navedenu relaciju voz bi prelazio za oko 15 minuta.”²³

Semir Hadžimusić, historičar iz Tuzle i član ove neformalne grupe, dodatno je objasnio kako:

“Željezničkom putničkom saobraćaju na ovom području u 21. stoljeću nije data šansa da uspije. Na nekim relacijama nije ni obnovljen, na onima gdje je uspostavljen postavljen je tako da ne uspije. Putnici postojećim vozovima nisu mogli stići na posao, niti u školu. U isto vrijeme jačao je autobusni saobraćaj, tako da smo u decembru 2019. između Lukavca i Tuzle dnevno imali 106 polazaka autobusa i šest polazaka vozova.”²⁴

Na relaciji Lukavac – Tuzla, pored spomenutih autobusa, u prosjeku dnevno prođe oko 12.000 vozila.²⁵ Zahvaljujući detaljnim mjerenjima JP Cesta Federacije, moguće je utvrditi u kojim periodima godine, kojim danima i u kojem vremenu tokom dana najviše putuju. Dio putnika u ovim

vozilima, uz pametno planiranje, bilo bi moguće prevoziti željeznicom.

Naravno, prijevoz putnika željeznicom bi uz širu viziju, plan i investicije mogao postati atraktivna opcija za putovanje putnika duž obje postojeće linije u Tuzlanskom kantonu i šire. Duž njih, po popisu iz 2013. godine, gravitiralo je blizu više od pola miliona stanovnika. Uz najavljenju izgradnju pruge Banovići – Vareš, koja bi povezala Tuzlu i Sarajevo, potencijal je još veći.²⁶ Također, realizacijom ideja o izgradnji pruge Brčko – Bijeljina, mreža željezničkih pruga u sjeveroistočnoj BiH povezivala bi blizu milion stanovnika i danas u BiH najproduktivniji privredni bazen.

Već sada se putem željeznice u Tuzlanskom kantonu natovari, odveze ili doveze više od pola ukupno prevezene robe u BiH. Tuzlanski kanton, inače, u izvozu BiH učestvuje sa preko 15 posto, više od Kantona Sarajevo. Nedret Kikanović, predsjednik Privredne komore Tuzlanskog kantona, kazao je kako je za privredu kantona 187 kilometara željezničke pruge “značajna komunikacija koju trebamo i bez koje ne možemo”.²⁷ Naime, željeznicom se preveze čak sedamdeset posto robe na području Tuzlanskog kantona. Zbog toga je modernizacija mreže željezničkih pruga Tuzlanskog kantona uvrštena i u strategiju prometa BiH do 2030.²⁸

Uz poboljšanje zakonskih rješenja, njihovo brže usklađivanje sa EU standardima, ulaganje u izgradnju autocesta i modernizaciju postojećih cesta, te okretanje podršci prijevoza putnika željeznicom, saobraćajnice na području Tuzlanskog kantona, i šire, učinile bi se sigurnijim. Sve to, naravno, nije u isključivoj nadležnosti Vlade Tuzlanskog kantona i saradnja sa višim nivoima vlasti je ključna. Ali, kao i uvijek, prvi korak je utvrđivanje jasnije vizije.

Za sve nivoe vlasti, Transportna zajednica, zajedno sa finansijskom podrškom EU, u razvoju takve vizije, izradi planova i njihovoj provedbi može poslužiti kao važan i konkretan instrument podrške. Pritisak od strane Tuzlanskog kantona i šire regije, kao i vizija, međutim, moraju doći iz Tuzle. Kako od vlade i institucija, tako i od privrede koja ima koristi i od postojeće mreže, ali i od nevladinog sektora. Prije svega, udruženja kao što je Prijatelji željeznice Tuzla, ali i različitih ekoloških udruženja koji postoje na području kantona. Sve to, onda, može služiti kao primjer drugima u BiH i regionu.

²¹ Željeznice Federacije BiH, “Saopćenje za javnost povodom ukidanja putničkih linija Bihać-Bosanski Novi i Tuzla –Brčko”, 1. decembar 2012. <https://www.zfbh.ba/saopcenje-za-javnost-povodom-ukidanja-putnickih-linija-bihac-bosanski-novi-i-tuzla-brcko/>

²² Klix, “Kroz Tuzlu putnički vozovi više ne prolaze, prekinuta je stogodišnja tradicija”, 15. decembar 2019. <https://www.klix.ba/biznis/kroz-tuzlu-putnicki-vozovi-vise-ne-prolaze-prekinuta-je-stogodisnja-tradicija/191215037>

²³ RTV Slon, “Prijatelji željeznice Tuzla pozvali nadležne da uspostave željeznički saobraćaj u TK”, 31. januar 2020. <https://www.rtvslon.ba/prijatelji-zeljeznice-tuzla-pozvali-nadlezne-da-uspostave-zeljeznicki-saobraacaj-u-tk/>

²⁴ Klix, “Kroz Tuzlu putnički vozovi više ne prolaze, prekinuta je stogodišnja tradicija”, 15. decembar 2019. <https://www.klix.ba/biznis/kroz-tuzlu-putnicki-vozovi-vise-ne-prolaze-prekinuta-je-stogodisnja-tradicija/191215037>

²⁵ JP Ceste Federacije, “Brojanje saobraćaja 2018.”, 2019. <https://jpcfbh.ba/bs/poslovanje/publikacije>

²⁶ Klix, “Započet dogovor o izgradnji željezničke pruge Vareš - Banovići – Živinice”, 6. maj 2021. <https://www.klix.ba/biznis/zapocet-dogovor-o-izgradnji-zeljeznicke-pruge-varesh-banovici-zivinice/210506079>

²⁷ Klix, “Kroz Tuzlu putnički vozovi više ne prolaze, prekinuta je stogodišnja tradicija”, 15. decembar 2019. <https://www.klix.ba/biznis/kroz-tuzlu-putnicki-vozovi-vise-ne-prolaze-prekinuta-je-stogodisnja-tradicija/191215037>

²⁸ Vijeće ministara BiH, “Odluka o usvajanju Okvirne strategije prometa Bosne i Hercegovine za period 2016.-2030. godine”, 14. juli 2016. <http://www.sluzbenilist.ba/page/akt/RGOK3hg2nhA=>

4.

ZAKLJUČCI SA PREPORUKAMA

Tuzlanski kanton je područje u BiH čija je cestovna i željeznička infrastruktura, u odnosu na neke dijelove BiH i EU, zapuštena, što je jedan od razloga zašto u Tuzlanskom kantonu u saobraćajnim nesrećama više ljudi bude povrijeđeno ili izgubi život.

U isto vrijeme, ta infrastruktura ima kakvu-takvu osnovu za modernizaciju i nadogradnju. Od postojanja mreže željezničke pruge, koja se intenzivno koristi za prijevoz robe, do planova za izgradnju brze ceste, autoceste i modernizacije najvažnijih magistralnih cesta.

Također, Tuzlanski kanton kao najmnogoljudniji u BiH, sa privredom zaslužnom za 15 posto izvoza BiH – od toga 90 posto u EU – koji je u stalnom porastu u posljednjoj deceniji, zajedno sa općinama u neposrednoj blizini, od Doboja, preko Brčkog i Orašja do Bijeljine i Zvornika, čini bazen od blizu milion stanovnika, koji uz pametno planiranje mogu biti motor ekonomskog i društvenog razvoja BiH.

Međutim, potencijal koji ima Tuzlanski kanton ne smije se uzeti olako. Od 2015. godine na području Tuzlanskog kantona prirodni priraštaj je negativan, tj. više ljudi umre nego što se rodi. Također, u posljednjih samo pet godina broj učenika u osnovnim školama smanjen je za skoro 3000 ili 8 posto.

Upravo bi vizija, plan i investicije u razvoj cestovnog i željezničkog saobraćaja u narednih pet do deset godina mogle biti jedan od važnih načina da se ovi negativni trendovi preokrenu, ali i da se potencijal koji postoji iskoristi za unapređenje svakodnevnog života građana Tuzlanskog kantona i BiH.

Transportna zajednica EU i zemalja zapadnog Balkana, čiji je BiH dio, pokriva područje cestovnog, željezničkog, unutrašnjeg vodnog i pomorskog saobraćaja. Cilj Zajednice je da se pravila, principi i politike za transportno tržište u EU prošire na zemlje zapadnog Balkana.

U ovome će Sekretarijat Zajednice pružiti tehničku podršku u procesu preuzimanja EU zakonodavstva i standarda. EU će u koordinaciji sa Transportnom zajednicom, kroz svoj ekonomski i investicijski plan, u zemlje zapadnog Balkana, do 2027. uložiti 9 milijardi eura i, očekuje se, privući do 20 milijardi eura investicija iz drugih izvora.

Svi nivoi vlasti u BiH ovu bi priliku trebali razumjeti i iskoristiti za usvajanje EU standarda i razvoj svoje cestovne, željezničke, pomorske i riječne infrastrukture, te u procesu spasiti živote i stvoriti uslove za nove poslove i unapređenje svakodnevnice stanovnika BiH.

Iz prethodne analize proizlaze i naredne četiri preporuke.

PREPORUKA 1

Ministarstvo prometa i komunikacija BiH, zajedno sa nadležnim entitetskim i kantonalnim institucijama, trebalo bi kontinuirano raditi na provedbi svih akcionih planova Transportne zajednice, te ih shvatiti kao instrument koji će BiH pomoći da ima sigurniju i razvijeniju saobraćajnu mrežu.

PREPORUKA 2

Ministarstvo prometa i komunikacija BiH, zajedno sa nadležnim entitetskim i kantonalnim institucijama, ali i sa Bosanskohercegovačkom željezničkom javnom korporacijom, Željeznicama Federacije BiH i Željeznicama Republike Srpske, tokom ove godine trebalo bi pokrenuti proces promišljanja vizije budućnosti željeznice u BiH, te razviti konkretnu strategiju i akcioni plan.²⁹

PREPORUKA 3

Vlada Tuzlanskog kantona tokom ove godine mogla bi pokrenuti proces izrade strateških dokumenata za razvoj željezničkog saobraćaja, sa posebnim akcentom na razvoj putničkog željezničkog saobraćaja. Uz modernizaciju i elektrifikaciju pruga, fokus bi trebao biti stavljen na strateško širenje željezničke mreže, koja bi se trebala približiti građanima i privredi.

PREPORUKA 4

Vlada Tuzlanskog kantona bi u prijevozu putnika željeznicom, uz podršku Transportne zajednice i EU, mogla razviti

²⁹ Kao osnovu uzeti dokument Svjetske banke, "BiH – Bilješka o željeznicama - Stanje sektora željeznica i opcije politike za unapređenje njegove efektivnosti tokom harmonizacije sa zahtjevima Evropske Unije", 2016. <http://documents1.worldbank.org/curated/zl/707381480584436763/pdf/110653-WP-P156961-PUBLIC-BOSNIAN-BiHRailwaysPolicyNoteBSH.pdf>

i sa početkom 2022. provesti pilot-projekt prijevoza putnika željeznicom između Tuzle i Lukavca. Uz minimalna ulaganja i postavljanje odgovarajućeg reda vožnje, putnički vozovi na ovoj relaciji mogli bi privući dovoljno putnika, na području Tuzlanskog kantona popularizirati prijevoz željeznicom i biti osnova za dalji razvoj putničkog željezničkog saobraćaja.

Klix, "BiH danas zvanično pristupa Transportnoj zajednici, Zvizdić u Briselu potpisuje ugovor", 18. septembar 2017. <https://www.klix.ba/vijesti/bih/bih-danas-zvanicno-pristupa-transportnoj-zajednici-zvizdic-u-briselu-potpisuje-ugovor/170918019>

European Western Balkans, "Trgovina u doba pandemije: Kako su 'Zeleni koridori' čuvali privrede Zapadnog Balkana", 10. septembar 2020. <https://europeanwesternbalkans.rs/trgovina-u-doba-pandemije-kako-su-zeleni-koridori-cuvali-privrede-zapadnog-balkana/>

Samit Berlinskog procesa u Sofiji, "Chair's Conclusions", 10. Novembar 2020. https://www.transport-community.org/wp-content/uploads/2021/02/Chairs-Conclusions_Sofia-2020.pdf

Transportna zajednica, "Actions Plans endorsed by Transport Ministers of the Western Balkans", oktobar 2020. <https://www.transport-community.org/action-plans/>

Europska komisija, "Economic and Investment Plan for the Western Balkans", oktobar 2020. <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/default/files/factsheet-economic-and-investment-plan-2020.pdf>

Bihamk, "Informacija o saobraćajnim nezgodama, njihovim uzrocima i posljedicama u BiH u 2020. godini", mart 2021. https://bihamk.ba/assets/upload/Informacija_o_saobra%C4%87ajnim_nezgo.pdf

Federalni zavod za statistiku, "Kantoni u brojkama", 2021. <http://fzs.ba/index.php/2016/09/29/kantoni-u-brojkama/>

Vlada Tuzlanskog kantona, "Izveštaj o implementaciji Strategije razvoja Tuzlanskog kantona 2016.-2020. godina za 2019. godinu", septembar 2020. http://www.vladatk.kim.ba/Ministarstva/MP/2020/SR/Strategija_razvoja_2019.pdf

Klix, "Tuzlanski kanton nema ni centimetar brze ceste ili autoputa, a najviše izdvaja za njihovu izgradnju", 10. aprila 2021. <https://www.klix.ba/biznis/tuzlanski-kanton-nema-ni-centimetar-brze-ceste-ili-autoputa-a-najvise-izdvaja-za-njihovu-izgradnju/210410036>

Radio Slobodna Evropa, "Predsjedništvo BiH potpisalo u Ananki Sporazum o autoputu Sarajevo-Beograd", 16. mart 2021. <https://www.slobodnaevropa.org/a/31154113.html>

Vlada Tuzlanskog kantona, "Izveštaj o implementaciji Strategije razvoja Tuzlanskog kantona 2016.-2020. godina za 2019. godinu", septembar 2020. http://www.vladatk.kim.ba/Ministarstva/MP/2020/SR/Strategija_razvoja_2019.pdf

Željeznice Federacije BiH, "Saopćenje za javnost povodom ukidanja putničkih linija Bihać-Bosanski Novi i Tuzla –Brčko", 1. decembar 2012. <https://www.zfbh.ba/saopcenje-za-javnost-povodom-ukidanja-putnickih-linija-bihac-bosanski-novi-i-tuzla-brcko/>

Klix, "Kroz Tuzlu putnički vozovi više ne prolaze, prekinuta je stogodišnja tradicija", 15. decembar 2019. <https://www.klix.ba/biznis/kroz-tuzlu-putnicki-vozovi-vise-ne-prolaze-prekinuta-je-stogodisnja-tradicija/191215037>

RTV Slon, "Prijatelji željeznice Tuzla pozvali nadležne da uspostave željeznički saobraćaj u TK", 31. januar 2020. <https://www.rtvslon.ba/prijatelji-zeljeznice-tuzla-pozvali-nadlezne-da-uspostave-zeljeznicki-saobra%C4%87aj-u-tk/>

Klix, "Kroz Tuzlu putnički vozovi više ne prolaze, prekinuta je stogodišnja tradicija", 15. decembar 2019. <https://www.klix.ba/biznis/kroz-tuzlu-putnicki-vozovi-vise-ne-prolaze-prekinuta-je-stogodisnja-tradicija/191215037>

JP Ceste Federacije, "Brojanje saobraćaja 2018.", 2019. <https://jpdcfbh.ba/bs/poslovanje/publikacije>

Klix, "Započet dogovor o izgradnji željezničke pruge Vareš - Banovići - Živinice", 6. maj 2021. <https://www.klix.ba/biznis/zapocet-dogovor-o-izgradnji-zeljeznicke-pruge-vares-banovici-zivinice/210506079>

Klix, "Kroz Tuzlu putnički vozovi više ne prolaze, prekinuta je stogodišnja tradicija", 15. decembar 2019. <https://www.klix.ba/biznis/kroz-tuzlu-putnicki-vozovi-vise-ne-prolaze-prekinuta-je-stogodisnja-tradicija/191215037>

Kao osnovu uzeti dokument Svjetske banke, "BiH – Bilješka o željeznicama - Stanje sektora željeznica i opcije politike za unaprjeđenje njegove efektivnosti tokom harmonizacije sa zahtjevima Evropske Unije", 2016. <http://documents1.worldbank.org/curated/zh/707381480584436763/pdf/110653-WP-P156961-PUBLIC-BOSNIAN-BiH-RailwaysPolicyNoteB5H.pdf>

LITERATURA

Bihamk, "Informacija o saobraćajnim nezgodama, njihovim uzrocima i posljedicama u BiH u 2020. godini", mart 2021. https://bihamk.ba/assets/upload/Informacija_o_saobra%C4%87ajnim_nezgo.pdf

Bihamk, "Informacija o saobraćajnim nezgodama, njihovim uzrocima i posljedicama u BiH u 2020. godini", mart 2021. https://bihamk.ba/assets/upload/Informacija_o_saobra%C4%87ajnim_nezgo.pdf

Europska komisija, "What do we do", 2021. https://ec.europa.eu/transport/road_safety/what-we-do_en

Statistički ured Republike Slovenije, "In 2018, 23% more passengers travelled through Slovenian ports than in 2017", 29. oktobar 2019. <https://www.stat.si/StatWeb/en/news/Index/8457>

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, "Saobraćaj 2019.", april 2020. http://www.bhas.ba/data/Publikacije/Bilteni/2020/TRA_00_2019_TB_00_BS.pdf

Europska komisija, "Transport in the European Union Current Trends and Issues", mart 2019. <https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/2019-transport-in-the-eu-current-trends-and-issues.pdf>

Europska komisija, "Transport in the European Union Current Trends and Issues", mart 2019. <https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/2019-transport-in-the-eu-current-trends-and-issues.pdf>

Transportna zajednica, "Treaty establishing the Transport Community", 27. oktobar 2017. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22017A1027\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:22017A1027(01)&from=EN)

Dnevno.ba, "Potpisan sporazum o Transportnoj zajednici Zapadnog Balkana, ali bez BiH koja tako ostaje bez pola milijarde eura", 13. jul 2017. <https://www.dnevno.ba/vijesti/potpisan-sporazum-o-transportnoj-zajednici-zapadnog-balkana-ali-bez-bih-koja-tako-ostaje-bez-pola-milijarde-eura-96871/>

O AUTORU

Adnan Ćerimagić je viši analitičar berlinskog think-tanka Inicijativa za europsku stabilnost (ESI) od januara 2015, a dio je ESI-jevog tima od augusta 2013. godine. U ESI-ju istražuje politiku proširenja EU i proces integracije zapadnog Balkana u EU.

Prije dolaska u ESI Adnan je radio u Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine u Sarajevu i Bruxellesu. Praksu je obavljao u Sekretarijatu Odbora za vanjske poslove Evropskog parlamenta i kao istraživač je radio u Europskom centru za obuku i istraživanje za ljudska prava i demokratiju (ETC) u Grazu.

Studirao je pravo na Univerzitetu u Grazu i međunarodne odnose i diplomaciju EU na Europskom koledžu u Brugesu.

Twitter: @adicerimagic

IMPRESSUM

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) | Ured u Bosni i Hercegovini
Kupreška 20, 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Odgovorni: Dr. Peter Hurrelbrink

Tel.: +387 33 722 010

Fax: +387 33 613 505

E-mail: fes@fes.ba

www.fes.ba

DTP: Filip Andronik

Štampa: Amos Graf, Sarajevo

Tiraž: 150 primjeraka

CIP - Katalogizacija u publikaciji

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

327(497.6:4-67 EU)

ĆERIMAGIĆ, Adnan

Izazovi i šanse za Bosnu i Hercegovinu : evropske integracije i ekonomski razvoj / Adnan Ćerimagić. - Sarajevo : Friedrich-Ebert-Stiftung, FES, 2021. - 8 str. ; 29 cm

Bibliografija i bilješke uz tekst.

ISBN 978-9926-482-51-0

COBISS.BH-ID 46869766

Publikaciju možete naručiti na e-mail: fes@fes.ba.

Stavovi, mišljenja i zaključci u ovoj publikaciji ne moraju nužno odražavati stavove Friedrich-Ebert-Stiftung. Friedrich-Ebert-Stiftung ne garantuje za tačnost podataka koji su izneseni u publikaciji.

Sva prava zadržana od Friedrich-Ebert-Stiftung.

IZAZOVI I ŠANSE ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Evropske integracije i ekonomski razvoj

U BiH postoje razlozi i prostor za razvoj i modernizaciju autocesta i željezničkog saobraćaja, te značajno povećanje broja putnika željeznicom. Za to će, naravno, biti potrebna vizija, projekti i investicije.

Transportna zajednica, zajedno sa finansijskom podrškom EU, u razvoju te vizije, izradi projekata i njihovoj provedbi može poslužiti kao važan i konkretan instrument podrške.

Više informacija o ovoj temi pronađite na:
www.fes.ba